

Láng Zsolt

AZ ÖNISMERET
SZINTJEI

EROTIKAMÚZEUM (MUSÉE DE L'ÉROTISME), PÁRIZS

*„Il faudrait traverser un univers lyrique
Comme on traverse un corps qu'on a beaucoup aimé”
(Michel Houellebecq: Novembre)*

„A legjobb sült gesztenye a Place Pigalle-on kapható”, ez volt Stirlitz jellemzője *A tavasz tizenhét pillanata* című legendás sorozatból. Amikor ott jártam, nem árultak gesztenyét, viszont a tértől nem messze, a Moulin Rouge szomszédságában rátaláltam az Alain Plumeau színész és Jo Khalifa rendező alapította múzeumra, amelyet az erotikának címeztek, vagyis az elnevezés értelmében művészi átdolgozásban, nem pedig „premier plan”-ban igyekeztek a szexualitás különféle formáit elénk tárni. A mottóban idézett Houellebecq-vers is érzékelteti, nem egyszerű a szerelem szerzője problémáit ábrázolni. A poézis zsúfolt tereibe ugyanolyan problémás behatolni, mint egy sokak által szeretett testbe. Nem könnyű úgy megszólalni, hogy az ne legyen sem a múltba bezárt világ szlogenje, se egy ennek szóló nyelvöltő finta. Nem könnyű a látást frissen tartani. Nem véletlen, hogy Éroszt, a szerelem istenét oly sokszor ábrázolják gyerekként.

A hasonló múzeumokhoz képest itt több lett a metafora, mint a néven nevezés. A karikatúra, az irónia, a humor dominál. A lehajtott fejű, térdeplő pénisz asztali szobra, vagy a nyakkendő, a melltartós, a kétfejű változata átminősíti a tárgy „kellék” jellegét. Ugyanígy a testeken összevissza elhelyezett ivarszervek közötti koitalás esztétikai műveletté válik, nem nemek, hanem formák kapcsolódnak össze, amitől egyben a normális és az abnormális határait meghúzó normák és instanciák is nevetségessé válnak. Sajnos nem olyan régen a múzeumot bezárták, miután az épületet megvette egy amerikai ingatlanlanc. A kiállított tárgyakat elárverezték, és bár a

múzeum tulajdonosai jól jártak (félmillió euró folyt be), a keletkező hiányt azóta sem pótolja hasonló gyűjtemény. A berlini erotikamúzeum is megszűnt, az amszterdami és a New York-i lényegében sexshopként működik. Úgy tűnik, a hatvanas évek végén kivívott szexuális szabadság „eszmeileg” ma már nem annyira érdekes, amihez az is hozzájárult, hogy a nemrég még a művészi bátorságot deklaráló pornográfia a nyilvánosság összes területén megszokott közlésformává vált.

A hét emeleten elhelyezkedő termekben több mint kétezer tárgyat állítottak ki. Közvetlenül az előcsarnokba telepítették Rudolfo Buccacio embernagyságú *Technoszeretők* című patinabevonatú acélszobrát, a gépszerkezetüket csak félig-meddig leplező gyönyörű idomú kiborgok párosát: a fél térdre ereszkedő férfi a nyakába emeli a lobogó sörényű nőt, de szemből, fordított ülésben, mintha kelyhéből inna. Ugyancsak itt látható Salvador Dalí domborműve, a *Ifjú szűz, akit önnön szüzessége szodomizál* című festményének bronzba öntött változata. A következő emeleten Mona Lisa fedetlen melleit láthatjuk Alex Varenne festményén, a kamaszlányos, pötytyöslabda formájú mellek mintha a híres mosoly titkát magyaráznák. A falakon körben a dadából gyökerező karikatúrák, a *Charlie Hebdo* grafikusának, a 2015-ös hírhedt merényletben megölt Georges Wolinski rajzai.

De leginkább a népművészeti tárgyak a legmeglepőbbek. Tálcákká, sótartókká, fakanalakká, tojástartókká, virágtartókká stb. faragott vulvák, klistoriszok, mellek, heregolyók, phalloszok. Kínától, Indiától, Japántól kezdve Afrikáig, Dél-Amerikáig, az indiánoktól a polinéziaiakig, az eszkimóktól a pigmeusokig, amulettek, kéjcsiholó mütyürök, az erektált hímtag, illetve a mindenre kész guminő szerepét betöltő bútordarabok.

Persze, miután az ember végigszáguld a termeken, újra elindul, ezúttal higgadtabban, és az elrendezés szerkezetére jobban figyel. Egyértelmű, hogy a hét emelet történeti szinteket jelent: az őskori mítoszoktól jutunk a mítosztalan máig. A testről egyre többet tudunk, és ez az anatómiai felvilágosodás együtt jár egyéb diszciplínák, a jog, a medicina, a társadalomtudományok stb. kibontakozásával. A szexualitás fogalma a tizenkilencedik században már jogi kategória is, és a jogi szemléletmód visszahat az emberek közti erotikus viszonyokra is, lásd a nemek szabad megválasztásának történeteit, vagy akár a bordélyok etikettjét. Az utolsó előtti szinten korhű szalonokba lépünk, elkápráztat a pazarul berendezett társalgó, a süppedő perzsaszőnyeg, a kis előtérből nyíló szoba, a párizsi aranykor jellegzetes drapériáival, brokátjaival és mindent beborító selymeivel. Valamennyi szinten párhuzamosan fut a kétféle látásmód: a népművészetnek a repro-

dukálódásra fókuszált szemlélete, illetve az eksztázisban transzcendenciát keresők hite. A bársonyszék, amelynek közepében egy forgatható kis rudacska található, a népi gyakorlatiasság terméke, viszont az indiai szobrocskán megformált transznemű pár transzszexuális szerelme egy vallás apoteózisa. A guminő iparcikk, az André-François Barbe tervezte erotomán zongora művészeti alkotás.

A szinteket összekötő folyosók falai tömve festményekkel, rajzokkal, rövidfilmeket, animációkat közvetítő monitorokkal. Hányféle módon szeretkezhetünk? Melyek a legkedveltebb pozitúrák? Melyik az öt leggyakoribb kívánság (első helyen: tömegközlekedésin csinálni) stb., stb. Az egyik monitoron *A klitorisz* című animáció megy, kedvenc jelenetem, amikor kez fog a csikló a fejjel magasabb hímtaggal. Az egyik legmulatságosabb karikatúrán a feleség egy kétdudoros bársonyszéken lovagol, miközben egy másik széket a magasba emelve, annak dudorát szopogatja, a férj pedig az óráját nézve sűrgeti, indulni kell, mert mindjárt bezár az erotikamúzeum.

A mából visszatekintve az efféle múzeumok megszűnésére, adódik a következtetés, hogy az ezredfordulón a világ ismeretének megszerzésében a művészetnek nagyobb játéktere lehetett, vagyis a világismeretnek az önismeret fontos tartozéka volt. A mai világismeret mellőzni igyekszik a művészetet, nincs szüksége önismeretre, mivel többnyire a politika, vagyis a hatalmon levők szempontjait érvényesíti. És ebbe amúgy nem nehéz bele-törődni: az önismeret fárasztó folyamat.

A kényelem az erotikus fantáziára ellenségként tekint. A süppeteg dívány alapjárata irtózik a kopreikális sebességektől. Egyszerűbb semmiről sem tudni. Egyszerűbb a nevetést kulturálatlanságnak nevezni. Egyszerűbb zokniban csinálni. Egyszerűbb halszürkén élélni.